

Barcelona, 13 d'abril de 2023

25° edició del Festival de Cinema Jueu de Barcelona

Estem de celebració: vint-i-cinc anys de cinema jueu, vint-i-cinc anys d'un Festival que defensa la diversitat cultural des de la identitat i es compromet amb la difusió de la cultura jueva de tots els temps amb estrenes de films d'arreu del món i amb l'ànim de promoure l'entesa i el diàleg per desmuntar prejudicis.

'Reste un peu', de Gad Elmaleh, és a pel·lícula inaugural d'aquesta edició. Amb un repartiment format pels pares i amics del director, el film aborda la identitat en el sentit més ampli. Elmaleh, tant a la realitat com a la ficció, està fascinat per la Verge Maria, i en el seu intent de fer-ho comprendre al seu entorn, marcat per les tradicions de la cultura jueva sefardita, juga amb foc, ja que exposa temes tan delicats com allò sagrat, la passió, la temptació i, en última instància, la idolatria, una greu transgressió en la religió jueva.

El projecte klézmer (Adentro mío estoy bailando), dels directors argentins Leandro Koch i Paloma Schachmann, Premi GWFF a la Millor Òpera Prima a la Berlinale 2023, ens endinsa a les regions rurals de l'Europa de l'Est. Allà va néixer la música klézmer com a part de la cultura ídix, que va estar a punt d'extingir-se com a conseqüència de l'Holocaust, però també perquè no tenia cabuda en la nova "identitat jueva" que es pretenia construir amb la creació de l'Estat d'Israel. El film arrenca amb un toc de comèdia sentimental, però aviat esdevé una recerca dels últims intèrprets locals que van preservar aquesta música fins que va esclatar l'actual guerra a Ucraïna.

A la filmografia de la directora franco-israeliana Michale Boganim, els grans esdeveniments de la història es precipiten damunt dels destins individuals, amb conseqüències que sovint afecten diverses generacions. Emmarcada en el conflicte israelià-libanès que va esclatar el 1982 i va durar més de vint anys, Tel Aviv-Beirut està protagonitzada per dues dones que reneguen de la brutalitat de la guerra i fan pinya per tal de recuperar els seus homes i refer les seves famílies. Aquests dos personatges van més enllà de les fronteres físiques i ideològiques, i ens conviden a reflexionar sobre el potencial de la societat civil, i més en concret de les dones, per crear nous horitzons compartits.

De l'illa de Mallorca ens arriben produccions que exploren diferents vessants de l'antisemitisme.

L'alemany de la botiga de fotos, de Luis Pérez Bordoy, reconstrueix les desventures de Leo Frischer, un de tants jueus europeus que van cercar refugi a l'illa fins que la victòria dels feixistes a la Guerra Civil espanyola va obligar-los a fugir de nou, enfrontant-se a la hostilitat provocada per la Segona Guerra Mundial.

Adolf Eichmann va ser protagonista d'un judici sonat que ha fet córrer rius de tinta, inspirant fins i tot a la insigne filòsofa Hannah Arendt la seva teoria sobre la banalitat del mal. Però heus aquí que *La confessió del diable, les cintes perdudes d'Eichmann* ens deixa astorats quan sentim la veu del propi Eichmann desdient-se del que va declarar davant del tribunal, tot mostrant la seva veritable personalitat, que no era la d'un simple funcionari. Aquestes entrevistes van ser enregistrades per Willem Sassen, un nazi holandès, i varen romandre ocultes durant més de 70 anys, sense que es poguessin fer servir contra Eichmann quan va celebrar-se el seu judici el 1961.

El polonès Marek Edelman, líder juvenil del Bund (Unió General Laboral Jueva) i també un dels comandants de l'Organització Jueva de Combat, va tenir un paper destacat a l'alçament del gueto de Varsòvia l'abril de 1943, ara fa 80 anys. Acabada la guerra, va quedar-se a Polònia per seguir amb el seu activisme social i polític. A començaments de la dècada de 1980, va afiliar-se al sindicat independent Solidaritat, i el 1999 va impulsar una crida per aturar els bombardejos sobre Sarajevo. Edelman sempre va demanar-se per què ningú mai no li preguntava si hi havia hagut amor al gueto. El seu llibre *Hi va haver amor al gueto* va ser-ne la resposta. És una obra que va obrir-nos els ulls a una realitat en aparença contradictòria amb l'infern de la reclusió: l'amor i la passió entre persones abocades a la mort, l'amor que nodreix l'esperança i crea bellesa per poder sobreviure en l'adversitat més gran.

L'art du silence no és només un retrat de Marcel Marceau, sinó també un estudi de l'art de la mímica i les raons de la seva existència. Gairebé tots tenim gravada a la memòria alguna imatge d'ell, però no tothom sap que després que el seu pare fos deportat al camp d'Auschwitz, on va morir, va convertir-se en un membre molt actiu de la resistència francesa. Però, sobretot, aquesta pel·lícula és fruit de l'experiència personal del seu director, el suís Maurizius Staerkle, fill del també mim Christoph Staerkle, que era sord. Aquesta sordesa, o millor dit, l'absència de paraules, reivindica l'expressivitat dels gestos d'un art que manifesta en silenci allò que les paraules mai no podran expressar. *L'art du silence* posa l'èmfasi en la universalitat d'aquest art, que transcendeix les cultures i trenca les barreres lingüístiques.